

Spis treści

Wykaz skrótów	XV
Wykaz Autorów	XIX
Od Redaktorów	XXIII

Część I. Kongres wiedeński – perspektywa historyczna

Rozdział 1. Kongres wiedeński i jego epoka	3
§ 1. Czemu służy refleksja historyczna?	3
§ 2. Ranga Kongresu wiedeńskiego	4
§ 3. „Prehistoria” Kongresu wiedeńskiego	5
§ 4. Zgromadzeni i obrady	6
§ 5. Dokonania Kongresu	8
§ 6. Spuścizna ideowa Kongresu	10
Rozdział 2. Kongres wiedeński a sprawa polska	13
§ 1. Wprowadzenie	13
§ 2. Car <i>Aleksander I</i> i jego plany wobec ziem polskich	14
§ 3. Przebieg rokowań wiedeńskich w sprawie przyszłości ziem polskich	15
§ 4. Ustalenia Kongresu wiedeńskiego w kwestii polskiej	20
§ 5. Utworzenie Królestwa Polskiego – sukces czy porażka?	22
§ 6. Podsumowanie	24
Rozdział 3. Kongres wiedeński a zasada restauracji	27
§ 1. Pojęcie restauracji	27
§ 2. Realizacja zasady restauracji w Europie	30
Rozdział 4. Wieczne wojny i „pokoje wieczyste”. Od pokoju westfalskiego do Poczdamu	37
§ 1. Założenia	37
§ 2. Byty i mity	39
§ 3. Wzajemne uzależnienia	45
§ 4. Wartość kompromisu	49
§ 5. I co dalej?	51

Rozdział 5. Wojna Krymska jako niezamierzony skutek i obraz słabości Kongresu wiedeńskiego. Do czego prowadzi brak perspektywy historycznej i geopolitycznej?	57
§ 1. Czy Kongres wiedeński kreował nowy ład międzynarodowy?	57
§ 2. Próba izolacji Turcji na Kongresie wiedeńskim. Rosyjskie plany wobec Krymu	62
§ 3. Polityczne przyczyny wojny krymskiej	66
§ 4. Skutki wojny krymskiej	69
§ 5. Podsumowanie i wnioski	70

Rozdział 6. Suwerenność w historii prawa. Czy można mówić o odmienności podejścia z perspektywy nauk historycznoprawnych? ...	73
§ 1. Wprowadzenie	73
§ 2. Pojęcia historyczne – kwestie metodologiczne	74
§ 3. Władztwo publiczne a władztwo prywatne – ewolucja i kształtowanie się różnic	78
§ 4. Pojęcie suwerenności w prawie nowoczesnym – nowość czy kontynuacja?	80
§ 5. Spór papieżstwa z cesarstwem i jego wpływ	82
§ 6. „Gdzie dwóch się bije tam trzeci korzysta” – emancypacja monarchów i koron	83
§ 7. Porządek westfalski a historia prawa – kolejny krok?	85
§ 8. Podsumowanie	85

Część II. Kongres wiedeński – perspektywa prawnomiędzynarodowa

A. Nowy porządek międzynarodowy – zasady i instytucjonalizacja

Rozdział 1. Instytucjonalizacja współpracy międzynarodowej – ciągłość w zmienności	91
§ 1. Wprowadzenie	92
§ 2. O metodzie	98
§ 3. Dlaczego lubię Kongres wiedeński?	100
§ 3.1. „Kongres tańczy” v. „naród zwycięża”	101
§ 3.2. Język jako narzędzie	103
§ 3.3. Sprzężenie zwrotne pomiędzy państwem narodowym/narodem państwowym a granicami państwowymi	105
§ 3.4. Kongresowość – organizacje międzynarodowe	114
§ 3.5. Wartości fundamentem porządku	115
§ 3.6. <i>Modus operandi</i>	116
§ 3.7. Kongresowość	116
§ 3.8. Wielkie mocarstwa	118

---

§ 3.9. Bariery w działaniu „grupa – minus one”	119
§ 3.10. Podsumowanie	120
Rozdział 2. Prymat wielkich mocarstw ze stanowiska prawa międzynarodowego: od Świętego Przymierza do Rady Bezpieczeństwa ONZ	121
§ 1. Wprowadzenie	121
§ 2. Kongres wiedeński	123
§ 3. Święte Przymierze	124
§ 4. (Nie)równość państw	128
§ 5. (Nie)równość w organizacjach międzynarodowych	136
§ 6. Podsumowanie	143
Rozdział 3. Prawo do samostanowienia a integralność terytorialna państwa	145
§ 1. Prawo do samostanowienia jako norma prawna	145
§ 2. Podmioty uprawnione do samostanowienia	147
§ 3. Zasada samostanowienia a prawo do secesji	151
§ 4. Legalność secesji	155
§ 5. Podsumowanie	161
Rozdział 4. Kongres wiedeński a suwerenna równość państw	165
§ 1. Wprowadzenie	165
§ 2. Zasada suwerennej równości państw w praktyce dyplomatycznej zwyciężskich mocarstw	167
§ 3. Suwerenna równość państw jako element gry dyplomatycznej	175
§ 4. Porządek hierarchiczny v. suwerenna równość państw	181
§ 5. Podsumowanie	191
Rozdział 5. Zasada komplementarności przed MTK z perspektywy suwerenności państw	193
§ 1. Wprowadzenie	193
§ 2. Hegemoniczna pozycja państw w prawie międzynarodowym	195
§ 3. Suwerenna równość państw	197
§ 4. Sytuacja Wielkich mocarstw z perspektywy MTK	198
§ 5. Państwa strony Statutu	202
§ 6. Ograniczenie jurysdykcji państw niebędących stronami Statutu	205
§ 7. Obowiązek wykonania jurysdykcji karnej a suwerenność państw – dyskusja	206
§ 8. Podsumowanie	210

B. Bezpieczeństwo międzynarodowe

Rozdział 6. Kongres wiedeński a współczesne koncepcje <i>ius post bellum</i>	215
§ 1. Traktaty parysko-wiedeńskie jako archetyp współczesnego <i>ius post bellum</i>	215
§ 1.1. Wprowadzenie	215
§ 1.2. Paryskie traktaty pokojowe i Akt Końcowy Kongresu wiedeńskiego	217
§ 2. Współczesne koncepcje <i>ius post bellum</i>	221
§ 2.1. Uwagi wstępne	221
§ 2.2. Doktrynalne ujęcia <i>ius post bellum</i>	222
§ 2.3. Krytyka koncepcji <i>ius post bellum</i>	229
§ 3. Miejsce <i>ius post bellum</i> we współczesnym prawie międzynarodowym	233
§ 3.1. Uwagi wstępne	233
§ 3.2. Miejsce <i>ius post bellum</i> w systematyce prawa międzynarodowego	233
§ 4. Dylematy ustalania zakresu czasowego <i>ius post bellum</i>	238
§ 4.1. Kwestia początku działania <i>ius post bellum</i> – uwagi ogólne	238
§ 4.2. Zakończenie działania <i>ius post bellum</i>	247
§ 5. Problemy określenia zakresu materialnego <i>ius post bellum</i>	248
§ 5.1. Uwagi ogólne	248
§ 5.2. Idee kierownicze <i>ius post bellum</i> : sprawiedliwość i trwający pokój	249
§ 5.3. Zasady podstawowe <i>ius post bellum</i>	250
§ 5.4. Porozumienia pokojowe a treść <i>ius post bellum</i>	251
§ 5.5. Środki regulacyjne <i>ius post bellum</i>	253
§ 6. Podsumowanie	256
Rozdział 7. 200 lat Kongresu wiedeńskiego: od harmonii sił do siły harmonii	257
§ 1. Wprowadzenie	257
§ 2. Wielkie traktaty pokojowe jako skróty kognitywistyczne	257
§ 3. Kongres wiedeński a bezdroża poznawcze	260
§ 4. Kakofonia postnarodowej współpracy międzynarodowej	261
§ 5. Harmonizacja międzynarodowej współpracy regulacyjnej	263
§ 5.1. Ośrodki koordynacji regulacyjnej	263
§ 5.2. Akty prawa miękkiego	265
§ 6. Podsumowanie	267

Rozdział 8. Perspektywa globalnej architektury bezpieczeństwa międzynarodowego – analiza prawna i instytucjonalna	269
§ 1. Wprowadzenie	269
§ 2. Zapobieganie konfliktom i zarządzanie kryzysem jako paradygmat polityki bezpieczeństwa XXI wieku	272
§ 3. Multilateralizm jako instytucjonalny porządek globalnego systemu bezpieczeństwa międzynarodowego	274
§ 4. Normatywna struktura nowego globalnego bezpieczeństwa międzynarodowego	277
§ 5. Perspektywa <i>jus post bellum</i> – nowe międzynarodowe prawo humanitarne dla stabilizacji globalnego bezpieczeństwa międzynarodowego?	279
§ 6. Podsumowanie	282
 Rozdział 9. Kształtowanie się systemu bezpieczeństwa europejskiego – od Kongresu wiedeńskiego do Unii Europejskiej	 285
§ 1. Wprowadzenie	285
§ 2. Charakterystyka polityki bezpieczeństwa UE	286
§ 3. Stosunki pomiędzy UE a ONZ	288
§ 4. Stosunki pomiędzy UE a NATO	289
§ 5. Stosunki pomiędzy UE a OBWE	292
§ 6. Problemy bezpieczeństwa w regionach – Afryka, Bliski Wschód, Azja	294
§ 7. Wzmocnienie UE jako gwaranta bezpieczeństwa regionalnego i międzynarodowego	297
§ 8. Podsumowanie	300
C. Neutralność	
Rozdział 10. Współczesne konsekwencje wieczystej neutralności	305
§ 1. Wprowadzenie	305
§ 2. Neutralność wieczysta jako instytucja polityczna	306
§ 3. Neutralność Szwajcarii jako najtrwalsze ustalenie Kongresu wiedeńskiego	307
§ 4. Erozja neutralności wieczystej na przykładzie Austrii	310
§ 5. Unia Europejska jako kres porządku wiedeńskiego	312
§ 6. Podsumowanie	314
 Rozdział 11. Państwa trwale neutralne a członkostwo w organizacjach międzynarodowych	 317
§ 1. Wprowadzenie	317

---

§ 2. Członkostwo w organizacjach międzynarodowych	320
§ 3. Podsumowanie	326
Rozdział 12. Państwo neutralne w cyberprzestrzeni	329
§ 1. Wprowadzenie	329
§ 2. Cyberprzestrzeń	330
§ 3. Cyberwojna a użycie siły zbrojnej	332
§ 4. Kwestia neutralności państwa	334
D. Dyplomacja	
Rozdział 13. Rozwój dyplomacji konferencyjnej – od Kongresu wiedeńskiego po współczesne konferencje międzynarodowe	341
§ 1. Wprowadzenie	341
§ 2. Rys historyczny dyplomacji konferencyjnej do 1815 r.	342
§ 3. Miejsce Kongresu wiedeńskiego w rozwoju dyplomacji konferencyjnej	344
§ 4. Konferencje międzynarodowe w XIX w.	346
§ 5. Konferencje międzynarodowe w XX w. i na początku XXI stulecia .	347
§ 6. Cechy charakterystyczne współczesnej dyplomacji konferencyjnej ..	350
§ 7. Podsumowanie	353
Rozdział 14. Wpływ Kongresu wiedeńskiego na rozwój prawa i protokołu dyplomatycznego	355
§ 1. Wprowadzenie	355
§ 2. Geneza i rozwój instytucji prawa i protokołu dyplomatycznego	356
§ 3. Kongres wiedeński i jego postanowienia w przedmiocie prawa i protokołu dyplomatycznego	365
§ 4. Podsumowanie	369
Rozdział 15. Naukowe podstawy protokołu dyplomatycznego – perspektywa współczesna	373
§ 1. Wprowadzenie	373
§ 2. Protokół dyplomatyczny jako owoc Kongresu wiedeńskiego	374
§ 3. Protokół dyplomatyczny w nauce prawa międzynarodowego	376
§ 4. Protokół dyplomatyczny – siatka pojęciowa	380
Rozdział 16. Nowe wyzwania dla protokołu dyplomatycznego w XXI w. Casus fińskiego ministra	383
§ 1. Wprowadzenie	383
§ 2. Doniosłość zwyczaju i kurtuazji dla stosunków dyplomatycznych ...	384
§ 3. Rola partnera w stosunkach dyplomatycznych	386
§ 4. Problemy relacji jednopłciowych w dyplomacji	390

---

§ 5. Relacje jedнопłciowe w systemie prawa Finlandii	392
§ 6. Podsumowanie	393
Rozdział 17. Dyplomacja Unii Europejskiej	395
§ 1. Wprowadzenie	395
§ 2. Wysoki Przedstawiciel ds. Zagranicznych	396
§ 3. Europejska Służba Działań Zewnętrznych	398
§ 4. Rola Przewodniczącego Rady Europejskiej w unijnej dyplomacji	400
§ 5. Działalność dyplomatyczna Unii Europejskiej	401
§ 5.1. Unijna dyplomacja pod przewodnictwem <i>C. Ashton</i>	401
§ 5.2. Unijna dyplomacja pod przewodnictwem <i>F. Mogherini</i>	403
§ 6. Podsumowanie	404

E. Rzeki międzynarodowe

Rozdział 18. Akt Końcowy Kongresu wiedeńskiego – źródło wolności żeglugi na rzekach międzynarodowych?	409
§ 1. Wprowadzenie	409
§ 2. Wolność żeglugi rzecznej – koncepcje teoretyczne	412
§ 3. Wolność żeglugi rzecznej – Akt Końcowy Kongresu wiedeńskiego .	418
§ 4. Wolność żeglugi rzecznej – Traktat wersalski i Traktat mniejszościowy	420
§ 5. Wolność żeglugi rzecznej – Konwencja barcelońska	423
§ 6. Wolność żeglugi rzecznej – <i>casus</i> Odry	426
§ 7. Podsumowanie	428
Rozdział 19. Rzeki międzynarodowe z perspektywy prawa międzynarodowego od Kongresu wiedeńskiego do współczesności	433
§ 1. Wprowadzenie	433
§ 2. Rys historyczny	434
§ 3. Okres międzywojenny	439
§ 4. Współczesne regulacje międzynarodowe dotyczące rzek międzynarodowych	443
§ 5. Podsumowanie	446

F. Wolne miasta

Rozdział 20. Wolne miasta w prawie międzynarodowym	451
§ 1. Kongres wiedeński a tworzenie nowego ładu politycznego	451
§ 2. Idea i powstanie wolnych miast	453

---

§ 3. Status prawnomiędzynarodowy wolnych miast	456
§ 4. Podsumowanie	463
Rozdział 21. Ochrona interesów prawnych Rzeczypospolitej na obszarze Wolnego Miasta Gdańsk w sprawach wynikających ze stosunków polsko-gdańskich w praktyce Prokuraturii Generalnej RP w okresie międzywojennym	465
§ 1. Wprowadzenie	465
§ 2. Czynności Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej na obszarze Wolnego Miasta Gdańsk	468
§ 3. Podsumowanie	474
G. Zakaz niewolnictwa i handlu ludźmi	
Rozdział 22. Powszechne prawo międzynarodowe przeciw niewolnictwu – bilans dwustu lat	477
§ 1. Wprowadzenie	477
§ 2. Problemy interpretacyjne	479
§ 3. „Rozdrobienie traktatowe”	483
§ 4. Standard ochrony	487
§ 5. Realia, perspektywy i konkluzje	491
Rozdział 23. Zwalczanie niewolnictwa w XXI w. – uwagi na tle art. 4 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka	499
§ 1. Wprowadzenie	499
§ 2. Konstrukcja art. 4 EKPC	501
§ 3. Przegląd orzecznictwa dotyczącego art. 4 EKPC	505
§ 4. Uwagi krytyczne	510
§ 5. Podsumowanie	516
Rozdział 24. Polityka Unii Europejskiej wobec migracji nieregularnej z Afryki a postanowienia Kongresu wiedeńskiego w sprawie zniesienia handlu niewolnikami	517
§ 1. Wprowadzenie	517
§ 2. Migracje z Afryki do Europy	519
§ 2.1. Historia i przyczyny migracji z Afryki do Europy	519
§ 2.2. Problem migracji nieregularnych w UE w kontekście migracji z Afryki	521

§ 3. Współpraca Unii Europejskiej z Afryką na rzecz humanitarnej migracji	523
§ 4. Podsumowanie	527
Rozdział 25. Handel ludźmi w odniesieniu do kobiet jako przesłanka nadania statusu uchodźcy – uwagi na tle art. 1A Konwencji genewskiej o statusie uchodźców	529
§ 1. Wprowadzenie	529
§ 2. Zakaz handlu ludźmi w prawie traktatowym	531
§ 3. Handel kobietami jako kategoria handlu ludźmi	535
§ 4. Istota ochrony kobiet poprzez nadawanie im statusu uchodźcy ze względu na płeć uzasadniona zjawiskiem procederu handlu ludźmi	538
§ 5. Podsumowanie	547
H. Varia	
Rozdział 26. Wpływ Kongresu wiedeńskiego na czystą teorię prawa <i>Hansa Kelsena</i>	551
§ 1. Cel i hipoteza badawcza	551
§ 2. Kongresowe inspiracje <i>Hansa Kelsena</i>	551
§ 3. Dziedzictwo teoretyczno-prawne Kongresu wiedeńskiego a czysta teoria prawa	553
§ 3.1. Normatywne, pozytywistyczne ujęcie	553
§ 3.2. Ścisły rozdział prawa od moralności	554
§ 3.3. Hierarchia norm w ramach systemu prawnego	556
§ 3.4. Relacja prawo międzynarodowe a prawo wewnętrzne państw	558
§ 3.5. Koncepcja suwerenności ograniczonej przez prawo międzynarodowe	559
§ 3.6. Funkcjonalna jedność państwa i prawa	560
§ 3.7. Rozdzielność prawa od nauki prawa	560
§ 4. Podsumowanie	561
Rozdział 27. Kongres wiedeński a budowa współczesnego ustroju Konfederacji Szwajcarskiej	563
§ 1. Wprowadzenie	563
§ 2. Szwajcaria w okresie Dawnej Konfederacji	564
§ 3. Republika Helwecka	567
§ 4. Szwajcaria w okresie restauracji (1815–1830) i regeneracji (1830–1848)	568
§ 5. Szwajcaria państwem związkowym. Wnioski	573

Rozdział 28. Podstawy aksjologiczne standardów traktowania cudzoziemców	577
§ 1. Wprowadzenie	577
§ 2. Pojęcie cudzoziemca w prawie międzynarodowym	578
§ 3. Standardy traktowania cudzoziemców w przeszłości	581
§ 4. Prawa człowieka jako nowy standard traktowania cudzoziemców ...	585
§ 5. Podsumowanie	587
Rozdział 29. Rozwój współpracy międzynarodowej w dziedzinie migracji w kontekście wykonywania prawa do kontroli własnego terytorium	589
§ 1. Wprowadzenie	589
§ 2. Kontrola nad terytorium a problem jej umiędzynarodowienia	593
§ 3. Migracja jako obszar rozwoju <i>soft law</i> i utrzymującej się fragmentacji prawa międzynarodowego	597
§ 4. Podsumowanie	603